

Dr. Suba Györgyné Kocsis Julianna:

PÁSZTHY GYULA ÉLETÚTJA

(1840–1919)

római katolikus lelkész

1840-ben született, 1862-ben szentelték pappá.

1862–1866 Sirokon káplán

1866–1871 Jászapáti káplán

1871–1886 Jászkiséren plébános

1886–1921 Jászládányon plébános¹

Elhunyt Jászládányon 1919. július 19-én.²

Első állomáshelyén, Sirokon Klampaczký Alajos plébános mellett szolgált káplánként négy esztendeig.

Második szolgálati helyére egy évvel a kiegyezés előtt nevezték ki káplánnak. Jászapáti a Jászság második legnagyobb települése volt, ahol öt évet töltött Pájer Antal neves egyházi költő, plébános mellett. Káplántestvérei voltak: Rudics János, Blazsejovszky Ferenc, Répássy János.

Jászkiséren 1870-ben elhunyt Kaszap Alajos plébános. A megüresedett plébánosi állásra Pászthy Gyula is pályázott, és az előjáróság javaslatára Záborszky László érsek őt nevezte ki plébánosnak. Jászapáti után nem volt egyszerű a helyzete, hiszen Jászkisér az egyetlen olyan jász település, ahol többségében reformátusok éltek. A katolikusok aránya a pusztakürti lakosokkal együtt 27% volt.

Ez időszakban, 1876-ban szüntették meg a Jászkun Kerületet és megalakult Jásznagykun-Szolnok vármegye. A földterületek tagosítása, a tanyavilág kialakulása folyamatban volt.

1873 nyarán dühöngő kolerajárvány pusztított a Jászságban, mely nem kerülte el Jászkisér települést sem. A hatalmas agrárválság is erre az évre esett, ezért igen sok család költözött el főleg Szabolcs és Szatmár megyébe.³

A Hornyák András⁴ (Endre) plébános halálával 1886. május 13-án megüresedett jászládányi plébánosi tisztséget Pászthy Gyula megpályázta, és a községi előjáróság javaslatára az érsek, Samassa József őt nevezte ki jászládányi plébánosnak.

Az ő plébánossága alatt, 1894. december 9-én, Ferenc József király szentesített három egyházpolitikai törvényt, amely előírta a kötelező polgári házasságkötést; a születés, a házasság és a halálozás állami anyakönyvezését; valamint előírta a vegyes házasságból származó gyermekek vallási hovatartozásának rendjét. E törvény a katolikusok táborában elkeseredést váltott ki, és a plébánosra különösen nehéz teher hárult.⁵

Pászthy Gyula, a nagylelkűségéről ismert ladányi plébános, I. Ferenc József király koronázásának huszonötödik évfordulója emlékeztére (1892-ben) 200 forintos alapítványt hozott létre, melynek kamatát négy kiváló tanuló (két fiú és két leány) évenkénti jutalmazására ajánlott fel.

Jászládányon az ő plébánosi szolgálata alatt épült:

- Ladány külterületén, a kürti határrészen, az első katolikus tanyai iskola, melyet „Jászládányi Róm. Katolikus Iskola” névre telekkönyveztek.

¹ Sematizmusok 1863–1918; GAÁL István: Jászládány története II. k. 105. p. <http://lexikon.katolikus.hu/J/J%C3%A1szlad%C3%A1ny.html>

² A fényképet Thomanné Husznay Mária bocsátotta rendelkezésemre.

³ KLADIVA Imre: A jászkiséri katolikus egyházközség története Jászberény 2006. 29. p.

⁴ Hornyák András (Endre) (1831–1886) tíz évig szolgált Jászládányon mint plébános.

⁵ SUBA Györgyné: Isten Országának munkásai Jászberényben. Jászberény 2015. 70. p.

- A század végén az első tanyai iskola, a Milléren túli sűrű tanyavilágban épült.
- 1898-ban épült meg a település második iskolája, a négy tantermes Erzsébet-iskola. A belterületen Jászladánynak azelőtt csak egy iskolája volt, az ún. Templomi Iskola.
- 1885. július 20-ára készült el az Újszász–Jászapáti vasútvonal, mely 100 kubikus számúra jelentett lehetőséget, hogy minden hétvégén a családjukhoz hazautazhassanak és vissza.
- 1885-ben készült Jászladányon az első deszka járda, mely 3–4 km-es hosszúságú volt.

Szagrális emlékeket is szép számmal emeltek a településen:

- 1886-ban a Tizzasülyi út végén Muhi Elekné jóvoltából egy kőkereszt.
- 1890-ben a Ligeti útkanyarnál egy kőkereszt, melyet Donkó József állíttatott.
- 1890-ben állíttatott egy kőkeresztet az Újszászi út és a százbereki határnál Gara József.
- 1891-ben a Rékasi út töltésénél Nagy K. Ferenc állíttatott egy kőkeresztet.
- A városi temető kőkeresztjét 1898-ban Tóth István emeltette.
- 1898-ban a Lourdesi-kápolnát Nyolczas B. János építtette.
- 1898-ban a Hősök terén lévő Szentháromság szobrot felújították, és tíz méterrel arrébb vitték.

1893-ban részese volt a város nagy katasztrófájának, amikor is a nagy dabi tűzvész áldozata lett csaknem 300 épület, állatok, gabona és ingóságok. Hosszú évekbe telt, míg ezt pótolni tudták. Azt a fájdalmat, gyötrelmes emléket, amit a nagy tűzvész okozott a károsultaknak, senki sem tudta elfeledni egy életen át.

1897-ben Jászladány lakossága közadakozásból a nagy tűz emlékének megőrzésére a leégett városrész közepén, a mai Nagydabi utcában felállíttatta a tűzoltók védőszentjének, Szent Flóriánnak a szobrát. Ez a szobor az egyetlen a Jászságban, mely a régi nagy tűzveszedelmek tragédiáira emlékeztet.

Pászthy Gyula plébános az egri érsekhez az alábbi levelet küldte, melyben kérte az emlékmű felszentelésének az engedélyezését:

„Nagyméltóságú Főtisztelendő Érsek Úr!

Az 1893-ik évben pusztított tűzveszedelem emlékére a hívek adakozásából Szent Flórián tiszteletére egy szobor állíttatott. Alázattal esedezem Nagyméltóságod előtt, hogy ezen szobor ünnepélyes megáldhatására nekem főpásztori meghatalmazást adni kegyeskedjék.

Felszentelt kezeinek csókolása mellett vagyok

Nagyméltóságú Főtisztelendő Érsek Uramnak – legkisebb fia:

Jászladány, október 10. – 1897.

Pászthy Gyula plébános”

1883-ban a nagyharang elrepedt, melyet megjavítottak, sőt mind az öt haranghoz új faállványt készíttettek.

1881-ben az orgona is javíttatásra szorult. A kegyuraság és a hívők adományaiból készült el.

Ladány lakossága nagyon megnövekedett, a templom bővítése már elodázhatatlanná, egyre sürgetőbbé vált, ezért annak az egyszerű módját választották. A templom végén, a körfal mindkét szögletében emeletes sekrestyét építettek, így ezzel összesen 400 hellyel bővült a templom befogadóképessége.

A század végén kicserélték a zsindelet a templomtetőn.

1902-ben a templom tornyát vörösréz lemezzel vonták be. A gömb és a kereszt aranyozását is elvégezték. Ekkor szerelték fel a tetőre és a toronyra is a villámhárítót.

1908-ra a falazaton vakolatcserére volt szükség, mállott és balesetveszélyessé vált. A pályázatot Varga Lajos helyi vállalkozó nyerte el. Olyan kiváló minőségű cementes habarccsal készült a vakolat, hogy egy évszázad múlva is dicséret illette a mestert.

Pászthy Gyula 1911-ben ünnepelte ladányi működésének 25. évfordulóját. Az ünnepségekben részt vett a községi előljáróság, a környékbeli papság, valamint a lakosság. A jó szívről ismert plébános ekkor sem tagadta meg önmagát, 400 koronát ajándékozott a ladányi szegényeknek.⁶

Pászthy Gyula apátplébános pappá szentelésének évfordulójára, 1912. július 25-re, kifestetni szándékozott Tury Gyula jászladányi jó nevű festőművésszel a ladányi templomot. Erre kért engedélyt:

„Főtisztelendő Bíbornok-Érsek Úr! Kegyelmes Atyám!

Ha a Magasságbeli végtelen kegyelme addig élni enged, ez év július 25-én fogom megérni áldozó pappá szentelésem 50 éves évfordulóját. A meg nem érdemelt isteni ajándékok ez útjelzője előtt mélyen megindult szívvel és könnyes szemekkel sóhajtok fel legfőbb Jóság-hoz: „Quid retribuam Domino pro Omnibus, quae retribuit mihi?” A minden jót adományozója iránt érzett szívbeli imádatos hálám és köszönetem csekélyke külső nyilvánulásaképpen plébánia templomomat, hol 26 éve mutatom be naponkint az Egek Urának a legszentebb áldozatot, szerény anyagi tehetségemhez képest díszesebbé óhajtanám tenni annak újrafestése által, ha Érsek Úr legkegyelmesebb jóváhagyását megnyerném hozzá.

Már tárgyalásokba is bocsátkoztam ez ügyben Tury Gyula jó nevű festőművésziünkkel, kinek számos ilyennemű művészi alkotása szerény nézetem szerint elég garancia arra, hogy tiszteletdíjképpen kikötött 16.000 Korona ellenében templomomban olyan művet alkot, mely annak kiváló ékességére és Istennek dicsőségére fog válni.

Magasságod felszentelt kezeit csókolva vagyok engedelmes fia:

Jászladány, 1912. március 5.

Pászthy Gyula plébános”⁷

Thury Gyula és Nagy Endre festőművészek, valamint Jurena Antal díszítőfestő valóban művészi módon festették meg a mennyezeti freskókat, az oltárképet és a templom ornamentikáját is.⁸ Ebben az újrafestett templomban mutatta be aranymiséjét Pászthy Gyula apátplébános. Megható módon köszöntötte Jászladány népe, előljárói, volt káplánjai és paptársai az évforduló alkalmából. E jeles eseményt egyik káplánja – Szémán János vagy Tóth Gábor – emléktáblán örökítette meg az utókor számára.

Nem feledkezett meg jászapáti híveiről sem. 1913-ban a gimnázium segélyegyletének száz koronát adományozott.⁹

Pászthy Gyula Jászladányon élte át élete utolsó, egyben legnehezebb időszakát, az első világháborút. Küry Albert jászkapitány jól jellemezte az akkori állapotokat: „... Harmadik hónapja, hogy összes katonakötelesink fegyverbe szólítottak, a polgári életviszonyok a háború következményeit sínylik. Száz és százezer munkáskéz a harcmezőn küzd, s itthon a megfogyatkozott erő egyik része roskadásig menő, megfeszített munkát végez, más része a kényszerű munkátlanság nyomorával küszködik.”

1916-ban megjelentek a hadikincstár megbízottjai, és elvittek négy harangot. A hadiipar réz- és bronz nyersanyagát már csak így tudták biztosítani.

⁶ MOLNÁRNÉ SZIKSZAI Klára: Urunk szolgálatában. Jászberény 2007. 51. p.

⁷ GAÁL István: Jászladány története II. 54 – 65; 80–96. p.; 145–149. p.

⁸ MOLNÁRNÉ SZIKSZAI Klára: Urunk szolgálatában. Jászberény 2007. 51. p.

⁹ U. o. 51. p.

A harangok elvitele után hamarosan ismét megjelent a Katonai Parancsnokság, és elvitték a templom orgonájának a rézsípjait is. Elnémult a templom orgonája.

De alig múlt el pár hét, máris új értesítés jött a Honvédelmi Minisztériumtól, hogy a templomtornyot borító vörösréz lemezt ajánlják fel a hadikincstár részére.

Ez a hír végsőkéig elkeserítette Jászladány vallásos népét. Ezért a lehetetlent is megpróbálták. Időhalasztást kértek az alig tízéves rézborítás lebontására. A halasztást megkapták. Közben a háború véget ért, a rézborítás átvészelte a háborút.

1919. július 19-én, miközben a Vörös Hadsereg a román hadsereggel vívta harcát, és elérte volna Jászladányt, Pászthy Gyula meghalt. A jászladányi Dabi temetőben helyezték végső nyugalomra, hívei közé, kiket 33 évig hűségesen szolgált, sorsközösséget vállalt velük a megpróbáltatások idején is.¹⁰

¹⁰ GAÁL István: Jászladány története II. 54 – 65; 80–96. p.; 145–149. p.